

De Bergwercker. Hoehoogvanwaarde: 't'st Stof der Aarden.

*Al leidt het diep verdeckt voor d'oogen,
Noch soeckt de menselyke vlyt:
Sou welbedachttheid dan niet poogen,
In deesen Berg der Sichtbaarheid,
Te graaven naa't Onsichtbaarweesen,
Een Goud, en Silver, nooid volpreesen.*

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik Postbus 2235 6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Ton Breuls	Voorzitter	00-3212454059	<i>tbreuls@skynet.be</i>
Erik Lamkin	Vice-voorzitter	043-3479823	<i>e.lamkin@mecc.nl</i>
Joep Orbons	Secretaris	043-3618793	<i>jorbons@xs4all.nl</i>
Norbert Hensing	Ledencoördinator	043-3264114	<i>n.hensing@wxs.nl</i>
John Caris	Ledenactiviteiten	043-3432174	<i>sonnie@home.nl</i>

E-mail SOK:

sok@nhgl.org

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica".

Bestuur Stichting ir D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 361 87 93	<i>jorbons@xs4all.nl</i>
Desirée Schoenmakers	Secretaris	043 - 321 65 06	<i>d.schoenmakers@wanadoo.nl</i>
Pierre Hardy	Penningmeester	043 - 363 75 91	<i>pfg.hardy@hetnet.nl</i>
Erik Lamkin	Bestuurslid	043 - 347 98 23	<i>e.lamkin@mecc.nl</i>

E-mail Stichting ir. D.C. van Schaik:

vanschaikstichting@nhgl.org

Technische commissie Stichting ir D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Plateauweg 7, 6212 EA Maastricht, Telefoon:043 - 3218473

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, Telefoon: 00 - 3212454059

Redactie SOK-INFO:

Fons Leunissen, Wijnbesstraat 105, 6543 TL Nijmegen, Telefoon: 024 - 3781820
E-mail: sok-info@planet.nl

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.
De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september, en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.
Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-INFO.

Voorpagina: de bergwerker, 1649.

Oproepen van en naar SOK-leden

Programma SOK-ledenavond

Op vrijdagavond 9 november is er weer SOK-ledenavond in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. De aanvang is, zoals altijd, om 19.30 uur precies. Deze avond zal anders zijn dan de gebruikelijke ledenavond, want ditmaal staat er slechts één thema op het programma. Er zal namelijk uitgebreid gesproken worden over een groot plan dat tussen 2002 en 2006 zal worden uitgevoerd. Dit plan zal ervoor zorgen dat er op den duur meer groeven beschermd, beheerd en voor ons toegankelijk zijn, maar om het uit te voeren is de steun en medewerking van de SOK-leden van cruciaal belang. Het bestuur roept daarom hierbij iedereen dringend op om naar deze zeer belangrijke bijeenkomst te komen!

Lees voor meer informatie over het thema van de komende ledenavond het artikel "Het Plan", verderop in deze SOK-INFO.

Belangrijke bijeenkomst op vrijdag 9 november 19.30 uur in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Hopelijk tot dan!

Mededeling van Erik Lamkin

Beste allemaal,

Begin oktober heb ik de moeilijkste beslissing van de afgelopen jaren genomen.....Om persoonlijke en gezondheidsredenen heb ik gemeend om al mijn bestuurlijke taken voor de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven, de stichting Ir. D.C. van Schaik en de stichting RRB, **voorlopig**, te moeten neerleggen.

De beslissing hiertoe is mede genomen na een gesprek met enkele goede vrienden die van mijn privé-situatie goed op de hoogte zijn. Een termijn noemen waarbinnen ik weer terug kan en wil keren in de gelederen van bovengenoemde organisaties kan ik op dit moment niet noemen; het spreekt voor zich dat ik uiteraard meer dan loyaal blijf naar alle activiteiten en doelstellingen van deze organisaties.

Zodra mijn privé-situatie dit toelaat zal ik weer met frisse moed en nieuwe energie kunnen werken aan mijn geliefde kalksteengroeven en alles wat hiermee te maken heeft.

Op dit moment echter is hiervan echter geen sprake, vandaar mijn beslissing. Bij deze wil ik jullie langs deze weg nogmaals bedanken voor het genoten vertrouwen en de meer dan prettige samenwerking in de diverse besturen, commissies en werkgroepen.

Inmiddels heb ik in de bestuursvergadering van de SOK dit besluit mondeling kunnen toelichten. Bij de stichting RRB en de stichting ir. D.C. van Schaik zal ik ook tijdens de komende bestuursvergadering mijn besluit nader toelichten.

Hopende jullie hiermee in beginsel voldoende geïnformeerd te hebben. Mochten er vragen zijn over onderwerpen waar ik mij tot voor kort mee beziggehouden heb kunnen jullie uiteraard altijd contact met mij opnemen.

Ik wens jullie veel sterkte en succes met alle activiteiten en volg jullie vanaf de zijlijn met pijn in het hart en een bezwaard gemoed.

Ik zal jullie missen!!

Kompleminte,

Erik.

LGOG cursussen aan Rijksarchief

Speciaal voor mensen die zich uit liefhebberij bezighouden met historisch onderzoek heeft het Rijksarchief te Maastricht een serie cursussen samengesteld. Enkele cursussen die voor SOK-leden misschien boeiende nieuwe stof tot studie opleveren zijn bijvoorbeeld: "Introductie Rijksarchief", "Introductie Gemeentearchief Maastricht", "Genealogie voor en na 1800" (familiegeschiedenis, handig om namen van blokbrekers terug te volgen), en "Paleografie voor beginners/gevorderden" (het kunnen lezen van oude teksten). Dit is maar een kleine greep uit het ruime aanbod en wie meer wil weten kan terecht bij Joep Orbons.

Extra lampenbeurs vlak voor Weihnachten

Normaliter is er in het eerste weekend van juni een grote lampenbeurs in Duitsland. Ook in 2002 zal de beurs weer het eerste weekend van juni plaatsvinden. Voordat het echter zover is, wordt er nog dit jaar vlak voor Kerstmis (op 20-12-2001) een extra beurs georganiseerd. Foldertjes zijn te krijgen op de SOK-ledenavond. Meer informatie bij Joep Orbons.

Uitnodiging Subterranea Britannica

Op zaterdag 20 oktober organiseert onze Engelse zustervereniging Subterranea Britannica haar jaarlijkse algemene ledenvergadering, gecombineerd met een studiedag in Cambridge. Voor meer informatie en een inschrijfformulier, kan men terecht bij Joep Orbons

Redactioneel

Met trots kunnen we mededelen dat de SOK-INFO sinds kort een eigen e-mail adres heeft: *sok-info@planet.nl*. We rekenen erop dat de stroom bijdragen nu niet meer te stuiten is en daarom is het misschien nuttig om nog een keer te vermelden dat de deadline voor foto's, oproepen, artikelen en al het andere materiaal voor de SOK-INFO altijd op precies zes weken voor de eerstvolgende ledenavond is gesteld. Overigens, waar blijven toch de sterke berglopersverhalen?

Een ander punt is dat we nog steeds moeten terugvallen op de eigen fotocollectie om geschikt materiaal voor de voorplaat van de SOK-INFO te vinden. Het bestand raakt op die manier natuurlijk snel uitgeput. Daarbij is het niet bevorderlijk voor de variatie, aangezien wij vooral beeldmateriaal van de groeven rond Maastricht hebben en bijvoorbeeld haast niets van de groeven van Valkenburg en directe omgeving. Verder is het essentieel dat de SOK-INFO zo veel mogelijk met materiaal van de leden zelf wordt gevuld. Dus doe deze hardwerkende redactie, alle andere SOK-leden én jezelf een plezier en stuur ons een fraaie foto voor op de voorpagina. Onderaardse landschappen, opschriften, tekeningen, ingangen, fossielen, vleermuizen, kortom alles wat maar met ons onderzoeksterrein te maken heeft is welkom. We hebben wel liefst foto's met een verticaal formaat.

Je krijgt de foto desgewenst natuurlijk terug na gebruik. Overigens zijn ook foto's die om de een of andere reden minder geschikt zijn als voorpagina toch interessant voor de redactie. Als er wat informatie bij zo'n foto wordt meegestuurd, maken wij daar gaarne een kort artikeltje van want juist dat soort items maakt de SOK-INFO tot een levendig ledenblad.

De redactie

Het Plan

De vele werkzaamheden die de SOK, de Van Schaïkstichting en de individuele leden de laatste jaren hebben ondernomen in verband met de onderaardse kalksteengroeven, zijn niet onopgemerkt gebleven. De restauraties en afsluitingen, het beheer en toezicht door onze beheerders, het zekerstellen van een ongestoorde winterslaap voor de vleermuizen, de vele nuttige en interessante onderzoeken, de hoge kwaliteit van de publicaties in SOK-Mededelingen, de enorme inzet van onze vele vrijwilligers in het algemeen, kortom het hele scala van werkzaamheden waar we ons nu al bijna 25 jaar lang mee bezighouden en die onze opvattingen weerspiegelen hoe er met de onderaardse kalksteengroeven moet worden omgegaan, is in bijzonder goede aarde gevallen.

De resultaten van de recente restauraties van groeven en de ideeën om nog meer en nog grotere restauraties te gaan uitvoeren, wezen uit dat er een meer structurele aanpak van de restauratieplanning en de restauratiewerkzaamheden noodzakelijk is om effectiever problemen op te kunnen lossen. Daarom heeft de IKL (Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen), als uitvoerende instantie op het gebied van natuur- en landschapsbeheer van de provincie Limburg, samen met het bestuur van de SOK en het bestuur van de Van Schaïkstichting gewerkt aan een groots opgezet plan waar de groeven in ons geliefde Mergelland zeer wel bij zullen varen. Het plan betreft de volgende drie zaken:

- In het jaar 2002 zullen alle groeven in Nederlands Limburg worden geïnventariseerd. Het betreft hier een bundeling van bekende gegevens over elke groeve, maar ook vooral het verzamelen van gegevens over de staat van de groeve en over welke werkzaamheden er nodig zijn om tot een goed beheer van die groeve te komen. De doelstelling van het beheer is om de mergelgroeven als natuurgebied en als gebied met hoge geologische- en historische waarden zeker te stellen, nu en in de toekomst.
- In het jaar 2002 zal bij drie groeven een pilot-restauratie uitgevoerd worden om te onderzoeken welke werkzaamheden, financiële middelen, organisatorische zaken, logistieke voorzieningen, etc. nodig zijn om groeven tot optimaal beheerbare gebieden te maken, beantwoordend aan de hierboven beschreven doelstelling.
- Tussen 2002 en 2006, en mogelijk nog meerdere jaren daarna, zullen de vele benodigde werkzaamheden bij en in de Limburgse groeven plaatsvinden.

Bij al de bovenstaand zaken zal een dringend beroep op de SOK-leden gedaan worden om als vrijwilliger mee te werken, want uiteindelijk is het welslagen van dit grote project afhankelijk van de medewerking van grote aantallen vrijwilligers. Het voordeel voor de SOK, de Van Schaïkstichting en natuurlijk ook voor alle leden is dat we nu de gelegenheid hebben om veel groeven veilig te maken, waardoor ze toegankelijk worden voor beheer en onderzoek. Zeker is dat er op die manier meer groeven bij de Van Schaïkstichting in beheer zullen komen, en dan vooral die groeven, die nu niet actief beheerd worden en die waardevol genoeg geacht worden om goed bewaard te worden. Over de voorwaarden worden vooraf natuurlijk duidelijke afspraken gemaakt met de eigenaren. Het plan betreft overigens, zoals reeds eerder opgemerkt, alleen groeven in het Nederlandse deel van het Mergelland.

Aangezien de goedkeuring en inzet van de leden bij dit project onontbeerlijk is, wil het SOK-bestuur met zo veel mogelijk SOK-leden van gedachten wisselen over het plan. Daarom roept het alle leden op om op de SOK-ledenavond van vrijdag 9 november aanwezig te zijn. Er zal dan eerst grondig uitleg worden geven over dit voorstel en daarna zal aan de hand van een voorbeeld worden toegelicht hoe het resultaat er uit zou komen te zien. Het spreekt vanzelf dat er ruimschoots

gelegenheid zal zijn om vragen te stellen en over het voorstel te discussiëren.

Voor meer informatie over dit plan kan men contact opnemen met Joep Orbons.

Opperuimd staat netjes

In de vorige SOK-INFO stond een oproep zoals die er wel vaker geweest zijn: vrijwilligers gevraagd die de handen uit de mouwen willen steken tijdens een opruimactie. In dit geval werden er liefhebbers gevraagd die een ochtend vrije tijd wilden investeren in de keldertjes Slavante. Deze twee kleine groevetjes zijn onlangs door de Stichting ir. D.C. van Schaik verworven en in beheer genomen. In afwachting van een beheerder is Desirée Schoenmakers als voorlopig beheerder aangesteld. Haar oproep in SOK-INFO heeft een aantal spontane reacties opgeleverd van enthousiaste SOK-leden die graag kwamen helpen. Helaas was het voor een aantal van hen niet mogelijk op zaterdagochtend acte de présence te geven. Fanatiek als sommigen zijn vroegen zij of het mogelijk was al op vrijdag te beginnen zodat zij tenminste ook hun bijdrage konden leveren. Een dergelijk verzoek kon men natuurlijk niet weigeren! Ger Goessens, Eddy Jeukens, Erik Lamkin en Marcel Korff begonnen vrijdag met het opruimen van de keldertjes. Beide groevetjes zijn in de loop der jaren als opslagruimte gebruikt voor van alles en nog wat. De erfenis van dit secundaire gebruik bestond uit afval van allerlei soort. Op zaterdagochtend lag er al een redelijke hoop rommel voor de ingang. Deze berg groeide in de loop van de ochtend uit tot een berg van royale afmetingen door de inzet van Henk Ramakers, Lou Schoenmakers, Rudy Dortangs, Joep Orbons, Jo Pantekoek, Henk van Vliet, Peter Jennekens, Desirée Schoenmakers en ondergetekende. Om circa 11.00 uur was het werk gedaan.

De Stichting ir. D.C. Van Schaik zorgde voor een eenvoudige doch voedzame lunch die in één van de keldertjes met smaak gegeten werd. Een groepsfoto van de arbeiders werd nog gemaakt door Pierre Hardy. De twee voormalige af-valhoppen zijn weer omgetoverd tot kleine maar fraaie groevetjes. En zo hoort dat!

John Caris

Duistere spellingkwesties

Het is ons gebleken dat er enkele duistere spellingkwesties zijn waar zelfs de betere taalkunstenaren van de SOK regelmatig in verdwalen. We zullen daarom die problemen nu eens in de schijnwerper plaatsen en de juiste weg tonen. We citeren hierbij de officiële regels van het beruchte Groene Boekje.

Kwestie 1. Is het nu groevenbeheerder of groevebeheerder? Antwoord: groevebeheerder, want de regel is: We schrijven géén tussenletter -n in samenstellingen als het eerste deel een zelfstandig naamwoord is dat op een toonloze -e eindigt en een meervoud heeft op -s En -n (groeven en groeves). Het is dus ook: groevelijst, groeveboek, groevekenner, groeve-onderzoek en groevegek. Het maakt niet uit of er meerdere groeven op een lijst staan, het blijft: groevelijst.

Kwestie 2. De naam van onze groevestichting wordt door iedereen verschillend geschreven, maar het moet zijn: de Stichting ir. D.C van Schaik. Dus ir. met een kleine letter (afkortingen van titels worden met een kleine letter geschreven) en Stichting (als begin van de naam) met een hoofdletter. Noemen we de groevestichting voor het gemak de Van Schaikstichting, dan moet Van ditmaal wél met een hoofdletter (omdat het nu het begin van de naam is) en Schaikstichting moet

dan aan elkaar vast. En tot slot: niet vergeten de puntjes op de i te zetten!

De redactie

De Bergwerker

Op de voorpagina van deze SOK-INFO prijkt ditmaal een zeventiende-eeuws embleem met als titel De Bergwercker, afkomstig uit de in 1694 uitgegeven emblematabundel "De Spiegel van het Menselijk Bedrijf" van Jan Luycken. Een embleem bestaat meestal uit drie delen: Bovenaan een kernachtig, één- of tweeregelig motto - een soort spreekwoord - om ons aan het denken te zetten. Daaronder bevindt zich een afbeelding waarop zeer gedetailleerd te zien is waar de tekst over gaat. Ten slotte volgt er dan daaronder weer een gedichtje of stukje proza dat dieper ingaat op de betekenis van het motto en het plaatje, zodat woord en beeld elkaar aanvullen en verduidelijken. Het verenigen van het nuttige (lezen van de tekst) met het aangename (het kijken naar het plaatje) werd als uitermate opvoedkundig beschouwd en daarom werden emblemen veelvuldig gebruikt voor het verkondigen van wijsheden met een moraliserende strekking. De uitbeelding en tekst af te leiden boodschap had meestal meerdere lagen, en veel emblemen hadden bijvoorbeeld naast een alledaagse, wereldlijke betekenis ook nog een religieuze betekenis. Binnen het genre komen er echter zeer veel variaties voor, zowel wat betreft de vorm als de thema's, en het spreekt vanzelf dat een literair genre met zoveel mogelijkheden tot dubbelzinnigheid zich bijvoorbeeld ook uitstekend leende voor amoureuze en erotische toepassingen.

In de zeventiende eeuw werden er in de Republiek der Verenigde Nederlanden zeer veel emblematabundels uitgegeven. In het begin verschenen er vooral liefdesemblemen, maar later ook religieuze en realistische emblemen. Bij de laatstgenoemde categorie koos men onderwerpen uit het dagelijks leven, zoals ook bij het embleem van De Bergwercker het geval is. Joost van den Vondel, Roemer Visscher en Jacob Cats maakten de emblemataliteratuur populair in de Republiek der Nederlanden. Vooral van het werk van "vader" Cats verschenen er uitgaven voor alle lagen van de bevolking in voor die tijd uitzonderlijk grote oplagen. Jan (ook: Joan, Johan) Luyken (1649-1712) is een wat latere vertegenwoordiger van het genre. Hij had een opleiding als schilder gehad en was een meesterlijk etser die zijn literaire werk zelf illustreerde. In 1671 debuteerde hij met de dichtbundel De Duytse Lier, en in de jaren daarna vervaardigde hij een omvangrijk emblematisch oeuvre dat evenals het werk van Cats vele herdrukken beleefde. Luykens eerste dichtbundels getuigen van veel liefde voor de natuur, maar op 26-jarig leeftijd werd hij gegrepen door het mysticisme van de Duitse ziener Jacob Böhme en ging hij uitermate sober en teruggetrokken leven en zich geheel wijden aan het heil van zijn ziel. Vanaf die tijd was de natuur niet meer voorwerp van zijn bewondering maar slechts enkel nog een verwijzing naar haar schepper. In "de Spiegel van het menschelijk bedrijf" koppelde Luycken zijn religieus-moraliserende levenslessen aan plaatjes waarop diverse beroepen, zoals metselaar, bakker en timmerman, worden uitgeoefend. De Bergwercker is een uitstekend voorbeeld om toe te lichten hoe zo'n embleem in elkaar zit..

Het woord "bergwercker" uit de titel is van Duitse oorsprong en weerspiegelt de aloude opvatting dat kostbare mineralen en delfstoffen alleen in bergen voorkomen. Deze opvatting blijkt tegenwoordig ook nog uit het Duitse woord voor mijnbouw: "Bergbau". Ook blokkbrekers werden tot voor kort nog vaak bergwerkers genoemd. De zin meteen onder de titel kan als motto worden opgevat maar vormt tevens de twee eerste versregels van het gedicht: Hoe hoog van waarde't is Stof der aarden. Jan Luycken bedoelt hiermee dat alle kostbaarheden waar de bergwercker naar zoekt slechts aardse goederen zijn waar je niet te veel aan moet hechten.

Op het plaatje is een groep mannen ijverig in de weer met kruiwagens rond de windas van een mijnschacht. Dergelijke eenvoudige ophaalinstallaties waren in de vijftiende eeuw heel gebruikelijk, maar voor zeventiende-eeuws opvattingen is de hier afgebeelde mijn nogal verouderd omdat men in die tijd meestal reeds ontwaerings- en ontluchtinginstallaties rond de schacht bouwde. In Limburg waren al zeer vroeg mijnen, en ook de ingang van de onderaardse groeve op het plaatje komt ons zeer vertrouwd voor. Toch kunnen we er niet van uitgaan dat Luycken ooit Zuid-Limburg bezocht. Het is veel waarschijnlijker dat hij Duitse of Italiaanse afbeeldingen als voorbeeld nam. Op de voorgrond van het plaatje zien we een man, gezeten naast zijn kruiwagen en zijn houweel. Hij is niet aan het kijken wat moeder de vrouw op zijn boterham heeft gedaan, maar is met een verbeterde trek op zijn gezicht een brok gesteente aan het onderzoeken op sporen van kostbare mineralen.

De bijna alchemistisch aandoende versregels onder de ets sluiten aan op het motto, en nu lezen we het gedicht in zijn geheel: Hoe hoog van waarde, 't is Stof der aarden. Al leidt het diep verdeckt voor d'oogen, Noch soeckt de menselijke vlijt: Sou Welbedachtheid dan niet poogen, in deesen Berg der Sichtbaarheid, te graaven naa't Onzichtbaarweesen, een Goud en Silver, nooit volpreezen. Jan Luyken redeneert hier als volgt: De mensen doen zich zeer veel moeite om verborgen stoffelijke kostbaarheden te vinden, zou het dan niet ook verstandig zijn te proberen om in de stoffelijke wereld (berg der zichtbaarheid) te zoeken naar God (het onzichtbare wezen), die immers het allerkostbaarste is (zo kostbaar als onvolprezen goud en zilver)? Luycken gebruikte dus de bergwerker die in het ondergrondse zoekt naar kostbaarheden als symbool voor de mysticus die door een innerlijke zoektocht God probeert te vinden. In andere teksten van Luycken trof ik vergelijkbare ideeën aan. Daar heeft hij het bijvoorbeeld over een na te streven innerlijke wedergeboorte, waarbij de mens moet trachten een nieuwe creatuur te worden met een nieuw geestelijk lichaam dat in dit grove aardse leven verborgen is als het goud in den steen. Daarmee wordt mijn interpretatie van het embleem bevestigd en is tevens nu wel voldoende geïllustreerd hoe het beeld van de nijvere bergwerker de dichter Jan Lucken prima van pas kwam om zijn godsvruchtige boodschap te verkondigen. Over berglopers kon ik helaas niets vinden in zijn geschriften, maar zoals onder andere uit verscheidene artikelen in deze SOK-INFO blijkt (Het Plan, Opperuimd staat netjes), lijkt het erop dat berglopers ook steeds meer "bergwerkers" worden....

Met dank aan Erik Lamkin die mij de afbeelding van het embleem stuurde. Wie de andere emblemen van Luyckens "Menselijk Bedrijf" wil bekijken kan dat doen op <http://zenaa.com/cgi-zenaa/hmb.cgi?hmbpic=8&lang=en>

Fons Leunissen

MEET THE UNDERGROUND PRESS

"Nooduitgang kost 1,4 miljoen" en "Valkenburg graaft tunnel van Gemeentegrot naar Plenkertstraat" (*Limburgs Dagblad -LD- van 14.02.2001*): aanleiding daartoe vormt de toenemende drukte in de **GEMEENTEGROT**. Met name de kerstmarkt met meer dan 100.000 bezoekers, maakt extra veiligheidsmaatregelen noodzakelijk. Bij de kosten van de aanleg is rekening gehouden met de harde vuursteenlagen ter plekke. Bovendien bestaat de mogelijkheid dat er zwakke plekken zijn, die extra gestut moeten worden.

"De Rotswoning voelt zich gepasseerd" (*LD van 14.03.2001*): de stichting De Rotswoning in Geulhem, die onder meer de **GEULHEMMERBERG** beheert en onderhoudt, voelt zich sterk gepasseerd bij de inventarisatie van de ondergrondse mergelgangen in de gemeente Valkenburg. De Rotswoning is bang dat de gemeente straks de dienst gaat uitmaken in het ondergrondse. *"De gemeente laat zich daarbij adviseren door de stichting Ondergrondse Kalkgroeves (SOK). Het betekent dat "een select groepje hobbyisten" straks gaat bepalen wat met de groeves in Valkenburg gebeurt, vreest het bestuur van de Rotswoning"*. Volgens het bestuur kan de gemeente het beheer van de **GEULHEMMERGROEVE** met een

gerust hart overlaten aan haar vrijwilligers, die de afgelopen 30 jaar de groeve gered hebben van het totale verval. *"Zij hebben gedaan wat de gemeente al die jaren heeft verzuimd."* Het "wantrouwen" van de gemeente tegenover de stichting is volgens het bestuur dan ook volstrekt misplaatst.

"Valkenburg vecht voor vuursteenmijn" (LD van 27.04.2001): het toegankelijk maken voor het grote publiek kent een kostenplaatje van 700.000 gulden. Valkenburg had gehoopt en gerekend op een royale bijdrage uit de zgn. Belvédérepot, een nieuwe subsidieregeling van het Rijk voor grote archeologische projecten in den lande. In eerste instantie is dat afgewezen. Binnenkort volgt een tweede ronde. Ditmaal nemen de gemeente en de provincie de presentatie zelf in de hand.

"Gemeentegrot kreeg nieuwe trekkers" (Heuvelland van 17.07.2001): die dienen voor het befaamde grottreintje. Voor de liefhebbers: type P250 Tracive, met een trekvermogen van 25 ton, max. snelheid onbelast 25 km/u, belast 11 km/u.

"Voor het geloof de grotten in gevluucht" en **"Vrijwilligers schuilkerk Geulhem herdenken onderduikende parochianen"** (LD van 01.08.2001 en Heuvelland van 07.08.2001): 200 jaar geleden verlieten de gelovigen uit Berg en Terblijt in een triomfantelijke processie de **GEULHEMMERBERG**. Daar hadden zij 3 jaar lang (1798-1801) in het diepste geheim hun erediensten gehouden, om aan de vervolging door de Franse bezetter te ontkomen. Op 11 augustus herdenkt de stichting Rotswoningen Geulhem dit feit met een hernieuwde processie van de grotten naar de kerk. Ook zal er een gedenksteen worden onthuld. Met zijn bekende enthousiasme vertelt voorzitter **Frans BERGSTEIJN** over deze herdenking en de vele werkzaamheden, die de stichting de laatste 30 jaar voor het behoud van de groeve heeft gedaan. Over 10 jaar loopt het pachtcontract af en hij maakt zich oprechte zorgen over de periode die daarna komt. *"De gemeente kan zich toch geen beter beheerder wensen voor deze cultuurschat dan de stichting?"*

"Betekenis van mergel in de kerkenbouw" (Heuvelland van 14.08.2001): is een bijzonder leeswaardig artikel over de bouwgeschiedenis van mergelstenen kerken in Zuid-Limburg.

"Vandalen rammen muur mergelgroeve in Val-Meer" (Het Belang van Limburg - HBvL - van 09.08.2001): de bergslopers hebben lelijk huisgehouden in groeve **De COOLEN**. Ze ramden een muur en dumpten autobanden, tientallen drankblikjes en een barbecuestel. Groeveopzichter en SOK-Lid **Johan JANSSEN** heeft het voorbije jaar al vier keer ingebeukte muren van de groeve dichtgemetseld. *"Met behulp van een laddertje verschaften de daders zich een toegang. Blijkbaar zijn de mergelbergen erg in trek bij jongeren. Opmerkelijk is toch wel dat de vandenstroken zijn gepleegd tijdens de vakantieperiode"*.

"Gemeente verzet zich tegen afgraving van d'n Observant (HBvL) en "Verzet tegen afgraving Observant" (Dagblad de Limburger - DdL - beide van 13.08.2001) en **"Riemst: vleermuis moet Observant redden"** (DdL van 14.08.2001): het gemeentebestuur van Riemst begint een procedure om de afgraving van de Observant te voorkomen. De Observant grenst aan groeve **CAESTERT**, die als schuilplaats dient voor rond "de vierhonderd vleermuiskolonies." Bovendien is men bevreesd dat het historisch grensoverschrijdend gangenstelsel vernield zal worden. Verder voorziet men verzakkingen en instortingen. Burgemeester **Jan PEUMANS**: *"Ik ga een stevige jurist zoeken die goed thuis is op het gebied van Europese regelgeving in grensoverschrijdende gebieden. We gaan de zaak tegen het licht houden van de Europese habitatrichtlijn. Daarin staat dat je moet afblijven van gebieden waar waardevolle diersoorten leven. We zullen ons op voorhand nooit verloren geven."*

"Liever asperges dan zure augurken..." (De Telegraaf van 23.08.2001): slaat

op de "Latijnse" tekst in de **JEZUIETENBERG**: *Sargon a liveras percus assure acur quies*. In het zgn. Stan Huygens Journaal wordt een rondleiding in de groeve beschreven met de bekende zin en soms onzin: "Er schijnt zelfs eens een mooie juf op de muur geschilderd te zijn met een bloot been, maar die vrouw moest eraf van de pastoor uit Maastricht".

"Nominaties Victor de Stuersprijs" (DdL van 23.08.2001): stichting Kasteelhoeve Hartelstein en stichting JEZUIETENBERG zijn genomineerd door de gemeente Maastricht. Hartelstein heeft zich al tien jaar ingezet voor het opknappen van de monumentale, drie eeuwen oude carréhoeve in Itteren. De Jezuietenberg doet historisch en bouwkundig onderzoek in haar groeve.

"Wandelen met dinosaurussen" en **"Ontdekkingstocht door de mergelgrotten van Maastricht"** (Reizen juli/aug 2001): gids **Finy BECKERS** leidt de bezoekers in de **ZONNEBERG** rond.

"Victor de Stuersprijs voor stichting Jezuietenberg" (DdL van 10.09.2001): deze prijs wordt eens in de twee jaar toegekend aan een architect, opdrachtgever of instelling, die zich verdienstelijk heeft gemaakt voor de monumentenzorg in Maastricht. De uitverkiezing werd volgens het juryrapport gerechtvaardigd door het feit dat de Stichting **JEZUIETENBERG** op meerdere fronten actief is: de belangrijkste zijn het restaureren van beschadigde kunstwerken en het in stand houden van de onderaardse groeve. Verder heeft de stichting onderzoek gedaan in de archieven, wat onder meer resulteerde in een omvangrijke publicatie. Vooral dit laatste was voor de jury een doorslaggevend argument. Daarnaast vervult de stichting een belangrijke educatieve functie.

"De Bobbel viert 425 jarig bestaansfeest" (De Maaspost van 19.09.2001): de ontspanningsvereniging De Bobbel viert feest in de wijk Biesland te Maastricht. De link met de "berreg" is het feit dat in de Cannerberg (lees: **JEZUIETENBERG**) nog steeds sporen te vinden zijn van bijeenkomsten van de Bobbel. Zo zijn er op de mergelwanden prijslijsten uit het begin van 1900 van drank (5 cent) en patates frites en konijn (ook voor 5 cent) terug te vinden.

"Covers als uitdaging" (HBvL van 24.09.2001): is een artikel over de bekende Vlaamse zangeres **Dana WINNER**, die haar nieuwste CD in de groeven van het **AVERGAT** presenteerde.

"Gemeentegrot nog niet veilig genoeg voor kerstmarkt" (DdL van 26.09.2001): er is onenigheid tussen de gemeente Valkenburg en de stichting **GEMEENTEGROT** (dat het evenement voor de 16e keer gaat organiseren) over de maatregelen en de kosten om te voldoen aan de strengere veiligheidseisen. De **FLUWELENGROT** heeft haar vergunning voor dit jaar wel rond, onder meer door het aantal bezoekers tegelijk in de groeve van 1035 terug te schroeven naar 690. Bovendien branden er geen kaarsen meer, zullen speciale brandwachten surveilleren, komt er een extra nooduitgang en een portofoonnetwerk. De **GEMEENTEGROT** zal haar bezoekersaantal van 1500 ook omlaag moeten brengen. Ook de nieuwe nooduitgang is nog steeds niet gereed. Verder moeten er om de 40 meter brandwerende schermen worden opgehangen.

"Stichting Kerstmarkt Gemeentegrot stopt" (DdL van 27.09.2001): na 15 jaar gooit de stichting het bijltje er bij neer, omdat ze niet eens kan worden met de gemeente over de strengere veiligheidsmaatregelen. Ook over de verantwoordelijkheid bij calamiteiten en de meerkosten van de nieuwe voorzieningen lopen de meningen sterk uiteen. De gemeente is op zoek naar een andere kandidaat.

"Vier gegadigden voor kerstmarkt" (DdL van 03.10.2001): de gemeente is in gesprek met 4 gegadigden voor het organiseren van de kerstmarkt in de **GEMEENTEGROT** en verwacht de volgende week een keuze te kunnen maken.

"Zesduizend bedden in Gemeentegrot" (DdL van 04.10.2001): eind jaren '70 moest iedere gemeente schuilkelders bouwen. De grootste werd gerealiseerd in de **GEMEENTEGROT** voor het bedrag van 6 miljoen gulden. Duizenden bedden, honderden toiletten en douches, de filters, de verlichting, het noodaggregaat, de ontvochtigers, alles is nog intact voor 12000 mensen, als het boven de grond niet meer veilig is. 12 ha geschiedenis of plotselinge actualiteit?

Bijgewerkt tot 04.10.2001

Met dank aan de vaste correspondenten Valère Ceulen, Philippe Duchateau, Gilberte Nicolaes, Jacques Maes en Erik Lamkin.

Voor reacties, kopieën, artikelen, enz. kunt u terecht op het bekende redactie-adres:

Bovenstraat 28
B 3770 Kanne Riemst
Tel/fax 012 454059 (0032 12 454059)
E-mail: tbreuls@skynet.be

Belangrijke bijeenkomst op vrijdag 9 november 19.30 uur in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Hopelijk tot dan!

Groeven in beheer bij de SOK danwel de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisaties hebben een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve.

Voor het betreden van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder:

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Koeleboschgroeve	Ed de Grood	043-3505490
Roothergroeve	John Hageman	043-3645419
Nieuwe groeve	Han Bochman	
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212454059
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-3472560
St. Pietersberg (Noordelijk en Zonneberg)	Erik Lamkin	043-3479823
Scharnderberg	John Knubben	043-3611227
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Valère Ceulen	043-3211759
Keldertjes Slavante	Desirée Schoenmakers	043-3216506
Houbensbergske	Erik Honée	043-3256110

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

- 1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hierboven.
- 2^e Olav Hensing, Technische commissie
- 3e Ton Breuls, voorzitter SOK
- 4e Ieder ander bestuurslid. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 1.

De SOK en de Van Schaikstichting stellen zich ten doel dat de afsluiting van de groeve binnen 24 uur hersteld is.

DRUKWERK

AFZ: NL 6215 AC 318

PTT Post

Port betaald

Port payé

Pays-Bas